

9 FJØRFE

Sjekkliste med veiledning

Sjekklistespørsmål med veiledning

Sjekklistespørsmål hvor det kreves skriftlig dokumentasjon er markert med oransje bakgrunnsfarge.

(* IA = ikke aktuelt)

9.1 GENERELT

9.1.1

Føres verpelister/daglister fortløpende per hus/avdeling?

Registreringen kan skje elektronisk og/eller på papir. Verpelister, daglister, besøksjournal og annet registreringsverktøy skal føres fortløpende sammen med andre noteringer produsenten selv finner relevante.

Minstekrav til dokumentasjon er:

- dato for innsett
- dyras opprinnelse
egg: rugeri og oppaler
fjørfekjøtt og oppal av unghøner: rugeri
- antall innsatte dyr
- bruksareal
- ytelse
egg: totalt antall egg og antall golvegg
fjørfekjøtt og oppal av unghøner: dyras vektutvikling
- antall døde dyr - om mulig med angivelse av dødsårsak
- antall avlivede dyr - med angivelse av avlivingsårsak (angi sykdom og/eller hvilken skade)
- fôrleverandør
- leveransedato for innkjøpt fôr
- fôrforbruk (evt. fôrkjøp dersom en ikke har fôrvekt)
- vannforbruk
- fôring med andre fôrmidler
- endring av lysdag og justering av lysstyrke
- logg over alle besøk
- hakking, fjørplukking og andre atferdsproblemer
- egg: tidspunkt for etterfylling av strø, åpning og lukking av sandbad i innredede bur
- teknisk inspeksjon og funksjonstesting av ventilasjonsanlegg, alarmsystem og nødstrømsaggregat
- eventuell innsending av blodprøver eller døde dyr for obduksjon - ta vare på obduksjonsrapporter og prøvesvar
- veterinærbesøk, behandling og forebyggende helsearbeid
- eventuell bruk av medisiner, vaksiner, vitamintilsetning eller lignende: ved bruk av medisiner skal dato for behandling, type og mengde medisin og overholdelse av tilbakeholdelsesfrister dokumenteres
- dato for innsending av salmonellaprøver
- fjørfekjøtt: dato for innsending av campylobacterprøver
- dokumentasjon på antall dyr som er i flokken til enhver tid, f.eks. ved delt utslakting

9.1.2

Oppbevares verpelister/daglister og annen dokumentasjon for produksjonen i minimum 5 år etter utslakting eller levering av innsettene?

Å kunne dokumentere at produksjonen har foregått i henhold til kravene er en viktig del av kvalitetssystemet. Slik dokumentasjon er viktig både i forhold til offentlige myndigheter og forbrukere/kunder.

God dokumentasjon og bruk av produksjonskontroll/effektivitetskontroll vil dessuten gi følgende fordeler:

- mulighet for hurtig reaksjon hvis det oppstår uregelmessigheter

Ja	Nei	IA*

	Ja	Nei	IA
<ul style="list-style-type: none"> • muligheter for senere å analysere seg tilbake til årsakene til eventuelle dårlige resultater • mulighet for å unngå gjentatte feil • står sterkere overfor leverandører hvis det oppstår produksjonssvikt • kan sammenligne resultater fra innsett til innsett • kan vurdere egne resultater i forhold til andres 			
<p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om sertifisering av fjørfeverksomheter - Forskrift om kontrolltiltak for restmengder av visse stoffer i animalske næringsmidler, produksjonsdyr og fisk for å sikre helsemessig trygge næringsmidler (restkontrollforskriften) - Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften) - Forskrift om velferd for produksjonsdyr - Forskrift om matinformasjon til forbrukerne (matinformasjonsforskriften) - Forskrift om allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelregelverket (matlovsforskriften) 			
<p>9.2 SMITTEVERN</p>			
<p>9.2.1 Nytt regelverk fra Mattilsynet stiller strengere krav til smittevern. Har du en skriftlig smittevernplan for ditt dyrehold?</p>			
<p>Ny dyrehelseforskrift av 1.07.18 krever at dyreholdere skal ha en skriftlig smittevernplan. Rutinene være nedskrevet i en smittevernplan. Den skal inneholde en plantegning over dyre- og persontrafikken, være tilpasset hvert enkelt dyrehold og omfatte hele driftsopplegget.</p> <p><i>Smittevernplanen skal blant annet beskrive hvordan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • dyr tas inn og ut av dyreholdet, inkludert til og fra beite • god dyrehelse sikres ved livdyrkjøp, inkludert mulighet for å oppstalle dyra separat • melk og egg leveres • mulig smitte fra egen og innleid arbeidskraft hindres • persontrafikken inn og ut av dyreholdet foregår, med særlige krav til veterinærer og andre som er tilknyttet eller i mulig kontakt med andre dyrehold • kadaver, gjødsel og avfall håndteres og hentes • fôrhygiene, vanningsanlegg, strø, redskap og utstyr sikres • desinfeksjonsmiddel er tilgjengelig • risikoen for å spre smitte ved kryssstrafikk mellom dyr, mennesker og kjøretøy <p>Dyreholderen skal sikre at alle som arbeider i dyreholdet, kjenner og følger smittevernplanen. Den skal oppdateres årlig og legges fram når Mattilsynet ber om det.</p> <p>På ksl.no kan du finne eksempler og hjelpemateriell for å lage din egen smittevernplan.</p>			
<hr/>			
<p>9.2.2 Følges «alt inn/alt ut-prinsippet»?</p>			
<p>“Alt inn/alt ut”-prinsippet innebærer at det ikke blir satt inn nye dyr før huset er tømt, rengjort og desinfisert. Dette gjøres for å hindre at man smitter unge dyr med smittestoffer fra eldre dyr. Ved å praktisere «alt inn/alt ut-prinsippet» bryter man smittesykluser og hindrer oppbygging av smittestoffer. Av denne grunn bør man etterstrebe å sette inn dyr på samme tid hvis det er flere fjørfehus tett inntil hverandre.</p>			
<hr/>			
<p>9.2.3 Er det rutiner for å hindre smitteoverføring mellom forskjellige fjørfeproduksjoner og fjørfe med ulike alder?</p>			
<p>Man må ha gode rutiner og kontroll over produksjonen hvis man driver med ulike fjørfeproduksjoner eller har fjørfe med ulike alder på samme tid. Se for øvrig veileder punkt 9.2.1.</p>			
<hr/>			
<p>9.2.4 Følges kravet om at det ikke skal være pryd- og hobbyfjørfe på gårdsbruk med fjørfeproduksjon?</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>I hobby- og prydfjølremiljøet kan det finnes smittestoffer som vil gi store konsekvenser i kommersiell fjølrefeproduksjon hvis smitten kommer inn. Det er derfor viktig at kontakt med disse miljøene unngås.</p> <p>9.2.5 Det er et krav å varsle Mattilsynet ved mistanke om utbrudd av alvorlige smittsomme sykdommer. Er det rutiner i drifta som sikrer at veterinær varsles dersom det er mistanke om smittsomme dyresykdommer?</p>			
<p>Dyrehelsepersonell, dyreeiere og publikum er en viktig del av overvåkingen mot alvorlige smittsomme dyresykdommer. Funn eller mistanke om utbrudd av A- og B- sykdommer hos landdyr skal varsles umiddelbart til Mattilsynet på telefon 22 40 00 00.</p> <p>Som hovedregel skal derfor virksomheten umiddelbart varsle Mattilsynet, veterinær og varemottaker ved mistanke om smittsom dyresykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser (f.eks. fugle-influenza og Newcastle disease). I samråd med Mattilsynet og aktuelle varemottakere skal det umiddelbart iverksettes nødvendige tiltak for å forebygge, redusere eller eliminere eventuelle skadevirkninger.</p> <p>Mattilsynet sitt telefonnummer er 22 40 00 00. Er du i tvil om det er en sykdom som skal varsles, kontakt din helseovervåkningsveterinær.</p> <p>Hvilke dyresykdommer som betegnes som A-, B- og C-sykdommer går fram av <i>forskrift om varsel og melding om sjukdom hos dyr</i>.</p> <p>For mer informasjon se mattilsynet.no.</p> <p>9.2.6 Er det rutiner som sikrer at avløsere og andre personer som har besøkt dyrehold med fjølfe i utlandet ikke får adgang til husdyrrom før det har gått minst 48 timer?</p>			
<p>Personer som har besøkt dyrehold med fjølfe i utlandet skal ikke ha adgang til husdyrrom før det har gått 48 timer. Ved utbrudd av husdyrsykdommer i utlandet, må en forholde seg til de regelendringer dette medfører.</p> <p>I mange land er det fjølfe sykdommer som vi ikke ønsker å få inn i Norge. Særlig aktsomhet skal derfor utvises når det gjelder personer som nylig har vært i utlandet. Dette gjelder turister og utenlandsk sesonghjelp så vel som gårdens egne folk.</p> <p>Les mer om forebygging av smittespredning etter reise på animalia.no.</p> <p>9.2.7 Sikres det at andre dyr, f.eks. hunder og katter, ikke slipper inn i fjølfehuset?</p>			
<p>Hunder, katter og andre dyr kan være bærere av smittestoffer.</p> <p>9.2.8 Er anlegget sikret mot inntrengning av rovdyr, smågnagere og fugler?</p>			
<p>Rovdyr, smågnagere og fugler kan overføre smitte til fjølfe flokken. Fugler og smågnagere tiltrekkes av fôrrester og smågnagerne trives i tillegg godt der de kan finne skjul.</p> <p>9.2.9 Blir fôr oppbevart utilgjengelig for smågnagere og fugler?</p>			
<p>Se veiledning i punkt 9.2.8.</p> <p>9.2.10 Er det minst 2 meter vegetasjonsfri sone eller kortklipt plen rundt fjølfehuset?</p>			
<p>Vegetasjonsfri sone/kortklipt plen rundt huset gjør området mindre attraktivt for skadedyr. Av samme grunn er det viktig å holde det rent og ryddig i og rundt huset og sørge for at anlegget er sikret mot inntrengning av skadedyr.</p> <p>9.2.11 Er det ryddig rundt fjølfehus, i eggpakkerom, egglager og andre birom?</p>			

	Ja	Nei	IA
Se veiledning i punkt 9.2.10.			
<p>9.2.12 Har du smittesluse som er delt i tydelige soner, hvor personer kan rengjøre hender og medbragt utstyr, skifte fottøy og klær eller ta å overtrekkstøy?</p>			
<p>For å forebygge smitte skal næringsretta dyrehold ha en smittesluse hensiktsmessig plassert. Smitteslusa skal være delt i tydelige soner der personer kan sluses inn og ut av besetninga. I denne slusa skal personer rengjøre hender og medbragt utstyr, skifte fottøy og klær eller ta på overtrekkstøy. Om nødvendig skal både personer og utstyr desinfiseres, som for eksempel utstyr som brukes i flere besetninger som vekt, scanner, m.fl.</p>			
<p>9.2.13 Rengjøres, vaskes og desinfiseres hus, innredning og utstyr mellom hvert innsett?</p>			
<p>I <i>forskrift om hold av høns og kalkun</i> (§ 20) kreves det rengjøring og desinfeksjon mellom hvert innsett.</p> <p>Veileder for vask og reingjøring i fjørfehus finner du på animalia.no.</p> <p>Rengjøring og desinfeksjon mellom hvert innsett bidrar til god helsetilstand i den norske fjørfepopulasjonen ved å "nullstille" huset og hindre oppbygging av smittestoffer. Ved rengjøring oppnår en både å fjerne smittestoffene og næringsgrunnlaget for dem. For å oppnå effekt av desinfeksjonsmidler er det en forutsetning at dyrerom, sluse, fôrrom, utstyr og innredning først er gjennom grundig grovrengjøring, bløtgjøring og vask/etterskylling. Bruksanvisningen for desinfeksjonsmidlene (konsentrasjon på bruksløsningen, virketid og temperatur) skal følges. Huset skal tørke opp før nytt innsett. Tomtid, tiden fra desinfeksjon og fram til neste innsett bør være minst 7 dager. Dette bidrar til ytterligere reduksjon av gjenværende smittestoffer ved at disse ikke har tilgang til næring eller ødelegges som følge av lyspåvirkning, tørke og andre forhold.</p>			
<p>9.2.14 Lagres gjødsel slik at det ikke spres smitte eller er fare for avrenning?</p>			
<p>Gjødsel fra forutgående innsett kan inneholde smittestoffer som en ikke ønsker inn i huset ved nytt innsett. Fugler, smågnagere og insekter kan overføre smitte.</p> <p>For å sikre seg best mulig mot slik smitte lagres gjødsel på følgende måter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gjødselkjeller • gjødselkum • gjødselhus <p>Ved utendørs lagring skal gjødsla lagres minimum 50 meter fra nærmeste fjørfehuset og der det ikke er fare for avrenning.</p> <p><i>Fjørfekjøtt:</i> Undersøkelser har vist at <i>Campylobacter</i> fra deponert gjødsel kan spres til gårder i et par kilometers omkrets. For å hindre smitte av <i>Campylobacter</i> hos slaktekylling, anbefales det å dekke til og/eller kalke strøet, slik at ikke fugler sprer smitten.</p>			
<p>9.2.15 Føres det logg over alle besøkende?</p>			
<p>Besøkslogg skal føres minimum over besøkende som passerer hygieneslusa, men helst over alle besøkende (også de som bare oppholder seg i uren sone). Besøksloggen kan føres i egen bok eller ved å notere i verpelister/daglister, dette inkluderer også elektronisk føring. Besøkslogg gir oversikt over hvem som har vært i fjørfehuset til hvilke tidspunkter. Det gir større muligheter til å spore smitten ved sykdomsutbrudd.</p>			
<p>9.2.16 Noteres dato for desinfeksjon og hvilket middel som er brukt?</p>			
<p>Dato for desinfeksjon og hvilket middel som er brukt skal dokumenteres.</p> <p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav</i> - <i>Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer</i> - <i>Forskrift om hold av høns og kalkun</i> 			

9.3 LUFT, LYS OG STRØ

9.3.1

Er ventilasjonsanlegget dimensjonert og vedlikeholdt slik at det kan gi tilfredsstillende klima i dyrerommet året rundt?

Uheldige konsentrasjoner av gasser er skadelig for både dyr og røkter. Høye konsentrasjoner av ammoniakk har vist å gi redusert tilvekst og økt fôrforbruk. Ammoniakk kan lamme eller ødelegge flimmerhårene i luftveiene, som er en del av kroppens forsvar mot støv, virus og bakterier. Dette gir økt fare for luftveisinfeksjoner. Høye konsentrasjoner av ammoniakk kan også gi øyeskader. Ammoniakkutvikling i fuktig strø kan gi sviskader på tråputer og bryst.

Gasskonsentrasjonen i lufta skal bare unntaksvis overstige 25 ppm ammoniakk (NH_3) og 3000 ppm karbon-dioksid (CO_2). Med unntaksvis menes spesielle situasjoner for eksempel ved utkjøring av gjødsel eller på unormalt kalde dager. Du kan få kjøpt enkelt måleutstyr. Rådgivere har som regel slikt måleutstyr og kan være behjelpelige med målinger. Opplever du vedvarende problemer med for høye gasskonsentrasjoner bør du vurdere tiltak for å bedre luftkvaliteten. Dette kan være å sette inn tilleggsvarme slik at du får ventilert mer, eller hyppigere utgjødsling i systemer med gjødselbånd (innredede bur og aviarier). I golv-systemer med gjødselkasser bør en vurdere løsninger som muliggjør utgjødsling i løpet av innsettet.

Fjorfekjøtt: Ventilasjonsanlegget skal i følge forskrift om hold av høns og kalkun ha en kapasitet på minimum 4 m³ pr. kg levendevekt pr. time til slaktekylling og minimum 3,4 m³ pr. kg levendevekt pr. time til kalkun.

9.3.2

Kan lysstyrken i dyrerommet justeres?

Dyra og deres adferd påvirkes av lys. Ved atferdsproblemer som fjørplukking, hacking, uro og hysteri er det viktig å kunne dimme lyset for å redusere problemet. Lyset må kunne dimmes ned til et minimum (1-2 lux).

Tilstrekkelig mørkeperiode er nødvendig for å sikre dyra tilstrekkelig hvile og for at de biologiske prosessene skal kunne fungere normalt. Det skal sikres at lyset er jevnt fordelt i fjørferommet.

9.3.3

Blir strø og annet som skal inn i huset lagret, transportert og lagt inn på en slik måte at smitte ikke dras med?

Alt som bringes inn i huset kan dra med seg smittestoffer inn i huset. Man må derfor tenke smittehygiene for alt man skal ta med inn i huset. Dette gjelder også materialer for sysselsetting og miljøberikelse.

Lagring og håndtering av strøet skal derfor skje på en måte som minimerer denne risikoen for smitte. Det skal brukes friskt, tørt og muggfritt strømateriale. Kutterflis skal være fra ubehandlede materialer.

9.3.4

Er det rutiner for å holde strøet tørt og løst?

Strø er definert i *forskrift om hold av høns og kalkun* (§ 3) som "løst materiale, for eksempel sand, grus, flis, halm og torv, som er egnet til at dyra kan tilfredsstillende atferdsmessige behov som hacking, skraping og sandbading". Å holde strøet tørt og løst er bl.a. viktig for å opprettholde sunne tråputer og for at dyra skal ha noe å sysselsette seg med framfor å hakke på hverandre. For verpehøner har tørt strø også betydning for eggkvaliteten, fordi eggene lett kan bli skitne når hønene går med våte og skitne bein inn i redene. Tildeler man for eksempel litt nytt strø eller helt korn i strøet vil man bidra til økt aktivitet med hacking og skraping, noe som er gunstig for strøkvaliteten. Ved problemer kan man selv bearbeide strøet med en rive eller lignende. Det skal etterstrebese å holde strøet tørt og løst over hele arealet gjennom hele innsettet.

9.3.5

Dokumenteres lysprogrammets daglengde, lysstyrke og endringer i dette?

Lyset skal tilpasses dyras naturlige døgnrytme. Lysprogrammet skal etter de første dagene med tilvenning følge en 24 timers syklus og inkludere en uavbrutt mørkeperiode på minst 8 timer. Slaktekylling skal ha en uavbrutt mørkeperiode på minst 6 timer, eller 2 uavbrutte mørkeperioder som hver skal være på minst 4 timer. Bestemmelsene om mørkeperiode kan bare fravikes når det er nødvendig av dyrevernsmessige grunner.

Bruken av lysprogrammet, som daglengde og lysstyrke, skal dokumenteres.

Lover og forskrifter:

- Forskrift om hold av høns og kalkun

9.4 INNSETTING AV DAGGAMLE KYLLINGER ELLER UNGHØNER

9.4.1

Stammer dyrematerialet fra importør som følger fjørfenæringens tilleggskrav ved import?

Daggamle kyllinger og unghøner skal være kjøpt fra sertifisert leverandør. Gjennom Kontrollutvalg Import Fjørfe (KIF) stiller norsk fjørfenæring tilleggskrav ved import av dyremateriale. Formålet med denne frivillige importkontrollen er å oppnå et forpliktende samarbeid mellom aktørene i fjørfenæringa som forebygger at uønskede smittestoffer og sykdommer kommer til Norge ved import av levende fjørfe. Se animalia.no for mer informasjon.

9.4.2

Er det rutiner som hindrer smitteoverføring når kylling og unghøner leveres?

For å hindre smitteoverføring mellom produsenter og fra produsent til rugeri/oppaler, er det viktig at:

- personell fra transportbilen ikke er inne i fjørfehuset ved levering av kyllingene eller unghønene
- rampa desinfiseres rett før ankomst.

9.4.3

Føres det kontroll med at antall dyr pr. m² (høner, livkylling) eller dyras levendevekt i kg pr. m² (slaktekylling, kalkun) holder seg innenfor forskriftskravet?

Slaktekylling: Det er viktig å følge med på hva som er flokkens reelle dyretetthet (kg levendevekt pr m²) i forhold til husets lovlige dyretetthet, slik at nødvendige tiltak kan iverksettes dersom en står i fare for å bryte grensen for lovlige belegg. Man må være tilknyttet *Dyrevelferdsprogram slaktekylling* dersom man skal produsere over 25 kg levendevekt pr. m².

Slaktekalkun: For kalkun til kjøttproduksjon skal dyretettheten ikke overstige 38 kg levendevekt pr. m² når dyras gjennomsnittlige levendevekt ligger under 7 kg. Når gjennomsnittlig levendevekt ligger over 7 kg, skal dyretettheten ikke overstige 44 kg levendevekt pr. m².

Verpehøner: I innredede bur skal det være minst 850 cm² burareal pr. dyr, herav minst 675 cm² bruksareal. I løsdrift (frittgående) skal det være maksimum 9 dyr pr. m² bruksareal.

Avlsdyr:

Avlsdyr i løsdrift: For avlsdyr av verperase gjelder de samme krav som for verpehøner i løsdrift. For avlsdyr av slakterase skal dyretettheten ikke overstige 7 dyr pr. m².

Avlsdyr i bur: For avlsdyr av verperase og slakterase gjelder samme krav som for verpehøns i innredede bur. For avlsdyr av slakterase skal dyretettheten ikke overstige 6 dyr pr. m².

Avlsdyr kalkun: Ved oppdrett av kalkuner som skal brukes som avlsdyr skal dyretettheten ikke overstige 4 høner pr. m², og ikke overstige 2 haner pr. m².

Livkylling:

Oppdrett av livkylling i bur: Dyretettheten skal ikke overstige 28 dyr pr. m² etter 5 ukers alder og ikke overstige 15 dyr pr. m² etter 17 ukers alder.

Oppdrett i fleretasjesystemer: Dyretettheten ikke overstige 24 dyr pr. m² bruksareal etter 5 ukers alder og fram til 16 ukers alder. Ved oppdrett etter 16 ukers alder skal dyretettheten ikke overstige 22 dyr pr. m² bruksareal.

Oppdrett av livkylling i løsdrift: Dyretettheten skal ikke overstige 15 dyr pr. m² etter 12 ukers alder, og skal ikke overstige 12 dyr pr. m² etter 17 ukers alder. Dette kan fravikes ved tilvenning i verpehuset.

Bruksareal er flateareal tilgjengelig for dyra. Redearealet inngår ikke i bruksarealet.

For økologisk produksjon gjelder spesielle krav, kontakt Debio.

	Ja	Nei	IA
<p>9.4.4 Når du kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg - føres det journal?</p> <p>En dyreholder som kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg, skal føre en journal som viser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navn og adresser til avsendere og mottakere • når og hvor mange dyr eller rugeegg som ble flytta <p>For eggprodusenter er deklarasjon for unghønene tilstrekkelig. Opplysningene skal oppbevares i minst 2 år og legges fram når Mattilsynet ber om det.</p> <p>Lover og forskrifter: - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter</p>			
<p>9.5 FÔR OG VANN</p> <p>Fôr og vann skal ikke medføre fare for helseskade hos dyr eller mennesker, eller skade på miljøet.</p> <p>Dyra skal ha lett tilgang til vann og fôr. Det skal være tilstrekkelig spise- og drikkeplass. De skal ha adgang til minst to drikkesteder. Fôrmengde og fôring skal være tilstrekkelig og gi metthetsfølelse.</p> <p>Det er et krav om at det ikke skal benyttes fôr som inneholder genmodifiserte organismer (GMO). Dette kravet er fôrleverandørene ansvarlig for. Kravet bygger på en omforent holdning i norsk landbruk om ikke å benytte genmodifiserte organismer.</p>			
<p>9.5.1 Er det rutiner for å sjekke at fôr- og vanntilførsel fungerer?</p> <p>Registrering av fôr- og vannforbruk gjør at en raskt kan oppdage og gjøre tiltak dersom det er noe galt. Her er daglig avlesning av vannmåler og eventuell fôrvekt sentralt. Man må likevel ikke stole blindt på måleinstrumentene, men også sjekke at dyra virkelig får vann og fôr i alle nippelrekker/drikkekar og fôrrenner/skåler.</p> <p>Daglig avlesning av vannmåler og eventuell fôrvekt gjør at man raskt kan oppdage, og sette i verk tiltak, dersom noe er galt. Ikke stol blindt på måleinstrumentene, men sjekk at dyra virkelig får vann og fôr.</p>			
<p>9.5.2 Tas det vare på fôrprøver og varedeklarasjon/fôrseddel for innkjøpt kraftfôr?</p> <p>Det skal oppbevares fôrprøve på ca. 0,5 kg fra hver fôrleveranse. Fôrprøver med bilag oppbevares hos fjørfe produsenten så lenge de kan ha betydning for produksjonsresultat og produktkvalitet. Fôrprøver skal oppbevares tørt og kjølig.</p>			
<p>9.5.3 Registreres vannforbruket daglig?</p> <p>Se veiledning punkt 2.5.1.</p>			
<p>9.5.4 Holder vannet drikkevannskvalitet?</p> <p>Vann kan bære med seg smittestoffer. Offentlig kontrollerte vannverk har rutiner for å overvåke dette. Dersom vannet kommer fra egen, privat vannkilde skal det tas vannprøve for analyse hver høst i tidsrommet august-november. Vannprøven skal analyseres for kimtall ved 22 °C, koliforme bakterier og E. coli-bakterier.</p> <p><i>Fjørfekjøtt:</i> Kyllinger som får vann fra private vannkilder har større risiko for å bli smittet med <i>Campylobacter</i> enn andre kyllinger. Selv på gårder med anlegg for UV-desinfeksjon av vannet, er det funnet <i>Campylobacter</i> i vannet. Et UV-desinfeksjonsapparat skal ha kontinuerlig oppfølging og ettersyn der bl.a. vasking av kvartsglass og skifte av UV-lamper er kritiske faktorer.</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopatii (TSE) - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om fôrvarer - Forskrift om velferd for produksjonsdyr - Forskrift om fôrhygiene (fôrhygieneforskriften) - Forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer 			
<p>9.6 HELSE OG SYKDOM</p>			
<p>9.6.1 Har dyra tilsyn minimum 2 ganger om dagen?</p>			
<p>Forskrift om hold av høns og kalkun (§ 16) krever at alle dyr skal sees etter minst 2 ganger daglig og oftere ved behov. Det må legges særlig vekt på å oppdage tegn som indikerer dårlig velferd eller helse hos dyrene. Automatisk overvåkningsutstyr skal ikke erstatte tilsyn gjort av personell som er fysisk tilstede hos dyrene.</p>			
<p>9.6.2 Er det rutiner for å oppdage og avlive uheldelig syke eller sterkt svekkede dyr?</p>			
<p>Uheldelig syke eller skadde dyr skal avlives straks for at de skal slippe å lide. Døde dyr skal fjernes daglig fra dyrerommet. Reder må sjekkes daglig for døde dyr. Dette er viktig for dyrevelferd, smittehygiene og produksjonsetikk.</p> <p>Les mer om avliving av fjørfe ved sykdom og skade på animalia.no.</p> <p><i>Oppal av unghøner og rugeeggproduksjon:</i> Forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter krever at den som driver virksomheten, skal gi Mattilsynet opplysninger om enhver forandring i produksjonsresultatet eller ethvert annet tegn som kan gi mistanke om smittsom fjørfe sykdom. Ved mistanke om sykdom skal Mattilsynet nødvendige prøver for å stille eller bekrefte diagnosen.</p>			
<p>9.6.3 Fjernes eventuelle døde dyr snarest mulig og minimum daglig fra dyrerommet?</p>			
<p>Se veiledning punkt 9.6.2.</p>			
<p>9.6.4 Blir døde dyr fryst ned og oppbevart midlertidig på et egnet sted, isolert fra dyrerom og eggkammer?</p>			
<p>Se veiledning punkt 9.6.2.</p>			
<p>9.6.5 Blir kadaver levert til godkjent mottak eller brent i godkjent forbrenningsanlegg?</p>			
<p>Midlertidig oppbevaring av døde dyr skal skje nedkjølt eller frosset på et egnet sted isolert fra dyrerom og eggkammer. Det er ikke tillatt å grave ned kadaver. Det er etablert innsamlingsordninger for fjørfekadaver. Ved levering av fjørfekadaver må dyra være nedfrosset. Kontakt eggpakkeri/slakteri for oversikt over hvor du skal henvende deg i ditt område. Bruk av forbrenningsovner til håndtering av dyrekadaver må være godkjent av Mattilsynet. Mattilsynet kan i særskilte tilfeller tillate at kadaver graves ned. Mattilsynet skal i slike tilfeller anviser hvordan dette skal gjøres.</p>			
<p>9.6.6 Følges «KSL-medisinstandard»?</p>			
<p>KSL-medisinstandard, gjeldende fra 2010, er en del av KSL-standard for husdyrproduksjonene. I forbindelse med egenrevisjonen skal også KSL-medisinstandard gjennomgås.</p> <p>Når den nye forskriften <i>forskrift om bruk av legemidler til dyr</i> trer i kraft, vil den erstatte KSL-medisinstandard.</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>9.7 EGGPRODUKSJON</p> <p>Gå til punkt 9.8 dersom du ikke har eggproduksjon.</p> <p>9.7.1 Blir eggene samlet daglig, sortert og pakket i henhold til kravene fra eggpakkeriet og straks overført til kjølerom?</p> <p>Egg skal samles inn minst én gang om dagen og raskt føres over til kjølerom for oppbevaring ved 8-12 °C og 75-80 % luftfuktighet. Dette er viktig for å opprettholde eggets kvalitet. Feillagte egg plukkes regelmessig. Kun egg som er samlet inn daglig kan leveres til eggpakkeri.</p> <p>Retningslinjer fra eggpakkeriet om håndtering og merking av egg skal følges.</p> <p>Eggene skal oppbevares uten direkte sollys. Emballasjen skal være ny, vasket, frysebehandlet eller varmebehandlet, og eggene skal effektivt beskyttes mot støt. Egg er et næringsmiddel som lett kan ta smak eller lukt fra andre varer.</p> <p>Rugeeggprodusenter følger rugeriets krav til egghandtering og -lagring.</p> <p>9.7.2 Følges bransjens retningslinjer ved eventuell vasking av egg?</p> <p>Eventuell vasking av eggene skal foregå etter de til enhver tid gjeldende retningslinjer. Retningslinjene er beskrevet på plakaten <i>Egg – et unikt næringsmiddel. Hvordan opprettholde kvaliteten</i> (animalia.no).</p> <p>Ved vasking av egg er det bl.a. viktig å overholde krav til vasketid, vasketemperatur og dosering av vaskemiddel (pH). Følg brukerveiledningen for det enkelte vaskemiddel. Husk at egg kun skal vaskes én gang.</p> <p>9.7.3 Lagres eggene i egglager ved temperatur på 8-12 °C?</p> <p>Se veiledning i punkt 9.7.1.</p> <p>9.7.4 Oppbevares tom eggemballasje tørt, luktfritt og best mulig sikret mot skadedyr og insekter?</p> <p>Se veiledning i punkt 9.7.1.</p> <p>9.7.5 Er egglageret laget av materialer som ikke setter lukt eller smak på eggene?</p> <p>Se veiledning i punkt 9.7.1.</p> <p>9.7.6 Er det kun egg og eggemballasje som oppbevares på egglageret?</p> <p>Se veiledning i punkt 9.7.1.</p> <p>9.7.7 Har egglageret rampe med egen inngang for eggtransportør?</p> <p>Det er viktig å sikre at eventuell smitte fra andre gårder ikke kommer inn i fjørfehuset. Egen inngang for eggtransportør er her et viktig tiltak. Rampen skal holdes ren og være mulig å desinfisere.</p> <p>9.7.8 Sikres det at egg fra frittgående høner og egg fra høner i innredede bur ikke blandes?</p> <p>Forbrukerne skal ha sikkerhet for at egg er produsert under den driftsform de markedsføres å være fra. Enkelte gårder har eggproduksjon både i innredede bur og i frittgående system. På disse gårdene er det viktig at det finnes gode rutiner som sikrer at eggene ikke blir blandet sammen.</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>9.7.9 Er rutinene i pkt. 9.7.8 dokumentert og godkjent av kvalitetsansvarlig ved eggpakkeriet?</p> <p>Se veiledning i punkt 9.7.8.</p>			
<p>9.7.10 Rugeegg: Er virksomheten sertifisert?</p> <p>Fjørfevirksomheter som frambyr omsetter levende fjørfe og rugeegg skal være sertifisert av Mattilsynet. Eget oppal trenger ikke å være sertifisert.</p>			
<p>9.7.11 Blir strøbadene i innredede bur etterfylt?</p> <p>I innredede bur skal hønene ha tilgang på strøbad som stimulerer til å hakke, skrape og sandbade. Strøbadet skal være tilgjengelig i størst mulig del av lysdagen. Dette er viktig for velferden til dyra og bidrar til å holde fjørdrakta i god stand gjennom innsettet.</p>			
<p>9.7.12 Blir tidspunkt for etterfylling av strø, samt åpning og lukking av strøbad i innredede bur, dokumentert?</p>			
<p>9.7.13 Når du kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg - føres det journal eller deklarasjon?</p> <p>Et godt oppal er viktig for å beholde helse og utholdenhet hos verpehønene gjennom hele produksjonsperioden. Riktig vektutvikling hos livkyllingen er sentralt. Overflytting fra oppalshus til nytt miljø hos eggprodusenten kan oppleves stressende for dyra. Flytting i rimelig tid før verpingen tar til er viktig, slik at hønene får tid til å tilpasse seg nytt miljø. Oppverpingsfasen er en stor påkjenning for hønene, med raskt økende hormonproduksjon og hurtig vekst av eggleggingsorganene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minst en uke før levering skal eggprodusenten motta anbefaling fra oppaler om hvordan forholdene skal legges til rette for å gjøre overgangen så gunstig som mulig for unghønene. Dette innebærer minimum informasjon om fôr og temperatur i huset i tillegg til opplysninger om eventuelle avvik utover det normale. • I salgskontrakten mellom oppaler og eggprodusent skal oppaler utstede en erklæring til eggprodusent. Erklæringen skal inneholde: «Oppaler garanterer at de x antall leverte høner har samme alder og er alet opp hos undertegnede». • Hvis oppaler ikke kan overholde erklæringen (det vil si levere suppleringshøner som ikke er fra eget oppal eller levere høner med annen alder), skal eggprodusenten informeres så tidlig som mulig. Suppleringshønene skal leveres med egen deklarasjon. • Senest ved levering skal oppaler informere eggprodusent om følgende: Daglengde, lysstyrke, dyretype, antall dyr, klekkedato, dødelighet i oppalet, eventuell koksidiøsebehandling eller annen medisinsk behandling, utførte vaksinasjoner, salmonellaprøver i henhold til forskrift, blodmiddstatus samt gjennomsnittsvekt og flokkens jevnhet (dvs andel innenfor ± 10 % av gjennomsnittsvekta) i aldersperiodene 4-8 uker og 13-16 uker. • Dyreholder som kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg skal føre journal som inneholder navn og adresser til avsendere og mottakere, samt når og hvor mange dyr eller rugeegg som ble flytta. For eggprodusenter er deklarasjon for unghønene tilstrekkelig. Opplysningene skal oppbevares i minst 2 år og legges fram når Mattilsynet ber om det. 			
<p>9.7.14 Gjøres det noe for å sysselsette frittgående høner slik at atferdsproblemer forebygges?</p> <p>Høner utforsker ved å hakke. For å hindre fjørplukking og andre atferdsproblemer som hysteri og kannibalisme, er det viktig at de har nok å ta seg til. Høner kan sysselsettes med løst materiale som kan hakkes, plukkes og spises på. Dette kan for eksempel være å tildele halm, høy, nytt strø, kråstein, skjellsand og/eller helt korn regelmessig. Også i innredede bur er det viktig at strøet har en beskaffenhet som tilfredsstillende dekker behovet. Å beholde en god fjørdrakt i flokken er viktig for dyrevelferden og for å holde et lavt fôrforbruk.</p>			
<p>9.7.15 Egg og oppal av unghøner: Overvåkes blodmiddsitasjonen ved at middprøver sendes inn til Animalia for kontroll minst én gang per innsett?</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>Blodmidd er et dyrevelferdsmessig problem for hønene, og kan være plagsomt for røkteren. For å redusere omfanget av, og helst fjerne midden, kreves koordinerte tiltak i hele verdikjeden. Oppaler/eggprodusent skal overvåke blodmiddsituasjonen. Animalia (tlf. 23 05 98 00, epost: fjorfe@animalia.no) har et gratis overvåkingsprogram der man kan bruke feller for å påvise midd.</p> <p>9.7.16 Er det iverksatt tiltak for å redusere eventuelle problemer med blodmidd?</p> <hr/> <p>Oppaler/eggprodusent skal ved forekomst av blodmidd informere eggprodusenten/eggpakkeriet så raskt som mulig. Ved påvisning av blodmidd skal det i samråd med besetningens veterinær eller varemottakerens fagkonsulent, iverksettes tiltak for å redusere antall midd til et minimum. Dette for å hindre spredning av smitte.</p> <p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om sertifisering av fjorfevirksomheter - Forskrift om kontrolltiltak for restmengder av visse stoffer i animalske næringsmidler, produksjonsdyr og fisk for å sikre helsemessig trygge næringsmidler (restkontrollforskriften) - Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften) - Forskrift om velferd for produksjonsdyr - Forskrift om matinformasjon til forbrukerne (matinformasjonsforskriften) <p>9.8 VERPEHØNER SOM AVLIVES PÅ GÅRDEN</p> <p>Dette punktet gjelder avlving av hele flokken. For avlving av enkeltdyr, se 9.6.</p> <p>Gå til punkt 9.9 dersom det ikke avlives verpehøner på gården.</p> <p>9.8.1 Blir Mattilsynet varslet på forhånd om at det skal foretas avlving på gården?</p> <hr/> <p>Mattilsynet skal varsles på forhånd om at avlving skal skje og hvem som skal utføre avlvinga. Eventuelle pålegg fra Mattilsynet skal følges.</p> <p>9.8.2 Har dyra tilgang til fôr og vann helt fram til plukking starter?</p> <hr/> <p>Dyra skal ha tilgang til fôr og vann av hensyn til dyrevelferden.</p> <p>9.8.3 Sikres det at plukking og bæring skjer skånsomt og har eier/røkter oppsyn under plukkinga?</p> <hr/> <p>Av hensyn til dyrevelferden skal dyra håndteres skånsomt. Eier/røkter har ansvar for å gi opplæring i riktig håndtering av dyra. Forskrift om hold av høns og kalkun (§ 5) slår fast at dyreholder og annen med ansvar for dyra skal sikre at personell som håndterer dyra har nødvendig kompetanse til å håndtere dem på en skånsom måte. Fjørfe skal ikke bæres i ett ben.</p> <p>9.8.4 Står en kyndig person for avlvingen?</p> <hr/> <p>Avlving skal gjøres effektivt og humant og på en slik måte at dyra ikke påføres unødig lidelse, frykt og andre former for stress. Dyr skal bedøves før avlving. Avlvingen skal foretas av person som er kyndig i avlving. Opplæring skal gis av en som kan avlive dyr på forskriftsmessig måte. (Dette gjelder ikke når det er behov for å avlive syke eller skadde dyr straks og det ikke er forsvarlig å utsette avlvingen i påvente av personer kyndig i avlving).</p> <p>Ved avlving av hele flokker, er gassing med CO₂ – enten i container eller i huset – det mest aktuelle. Ved bruk av gass skal det påses at det brukes riktig gasskonsentrasjon. Ved gassing i hus skal dette skje i overensstemmelse med Animalias prosedyre <i>Avlving av fjørfe ved hjelp av CO₂ i fjørfehus</i>.</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>Halsdislokasjon og slag mot hodet skal ikke benyttes rutinemessig, men bare dersom det ikke er tilgjengelig andre bedøvningsmetoder. Ingen skal avlive mer enn 70 dyr pr. dag ved halsdislokasjon eller slag mot hodet. Den som foretar avlivingen skal forsikre seg om at hvert dyr er dødt.</p> <p>Den som bedøver og avliver fjørfe i næringsøyemed skal være registrert hos Mattilsynet.</p> <p>9.8.5 Blir kadavrene levert til et godkjent mottak?</p>			
<p>Kadavrene skal leveres til godkjent mottak. Se 9.6.5.</p> <p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om velferd for produksjonsdyr - Forskrift om avliving av dyr <p>9.9 LEVERING AV DYR TIL SLAKTERIET/LEVERING AV UNGHØNER</p> <p>9.9.1 Har dyra tilgang til vann helt fram til plukking starter?</p>			
<p>Tilgang på vann helt fram til plukkingen starter er viktig for dyrevelferd, slakteutbytte og kvalitet.</p> <p>9.9.2 Egg, slaktekylling og kalkun: Er dyra uten fôr minimum 6 og maksimum 12 timer før slakting starter?</p>			
<p>Ved å ta fra fôret oppnår vi at tarmen er tilstrekkelig tømt før slakting. Det gir bedre slaktehygiene. Av hensyn til dyrevelferden skal det ikke gå for lang tid fra fôret tas fra, til dyra blir slaktet.</p> <p>9.9.3 Kan port og andre større lysåpninger blendes slik at det er mørkt nok i dyrerommet ved plukking?</p>			
<p>Dyra er roligere dersom lyset dempes eller det brukes blått lys. Blending rundt portåpninger og lignende er nødvendig for å hindre at dagslys ødelegger denne effekten.</p> <p>9.9.4 Sikres det at plukking og bæring skjer skånsomt og har eier/røkter oppsyn under plukkinga?</p>			
<p>Dyra skal håndteres skånsomt av hensyn til dyrevelferden. Håndtering kan også påvirke produktkvaliteten. Eier/røkter har ansvar for å gi opplæring i riktig håndtering av dyra. <i>Forskrift om hold av høns og kalkun (§ 5)</i> slår fast at dyreholder og annen med ansvar for dyra, skal sikre at personell som håndterer dyra har nødvendig kompetanse til å håndtere dem på en skånsom måte. Fjørfe skal ikke bæres i ett ben.</p> <p>9.9.5 Gis det opplæring i riktig håndtering av dyr?</p>			
<p>Se veiledning i punkt 9.9.4.</p> <p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter - Forskrift om velferd for produksjonsdyr - Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse (animaliehygieneforskriften) - Forskrift om næringsmessig transport av dyr 			

	Ja	Nei	IA
<p>9.10 OPPAL AV UNGHØNER OG/ELLER UNGKALKUN</p> <p>Gå til punkt 9.11 dersom du ikke har oppal av unghøner og/eller ungekalkun.</p>			
<p>9.10.1 Er virksomheten sertifisert?</p> <p>Fjørfevirksomheter som omsetter levende fjørfe og rugeegg skal være sertifisert av Mattilsynet. Eget oppal trenger ikke å være sertifisert.</p>			
<p>9.10.2 Blir dyras vektutvikling registrert?</p>			
<p>9.10.3 Gjøres det noe for å sysselsette frittgående høner slik at atferdsproblemer forebygges?</p> <p>Høner utforsker ved å hakke. For å hindre fjørplukking og andre atferdsproblemer som hysteri og kannibalisme, er det viktig at de har nok å ta seg til. Høner kan sysselsettes med ved å regelmessig tildele løst materiale som kan hakkes, plukkes og spises på. Dette kan være halm, høy, nytt strø, kråsstein, skjellsand og/eller helt korn. Også i innredede bur er det viktig at strøet har en beskaffenhet som tilfredsstiller hakkebehovet. Å beholde en god fjørdrakt i flokken er viktig for dyrevelferden, og for å holde et lavt fôrforbruk.</p>			
<p>9.10.4 Overvåkes blodmiddsituasjonen ved at middprøver sendes inn til Animalia for kontroll minst én gang per innsett?</p> <p>Blodmidd er et dyrevelferdsmessig problem for hønene, og kan være plagsomt for røkteren. For å redusere omfanget av, og helst fjerne midden, kreves koordinerte tiltak i hele verdikjeden. Oppaler/eggprodusent skal overvåke blodmiddsituasjonen. Animalia (tlf. 23 05 98 00, epost: fjorfe@animalia.no) har et gratis overvåkingsprogram der man kan bruke feller for å påvise midd.</p>			
<p>9.10.5 Er det iverksatt tiltak for å redusere eventuelle problemer med blodmidd?</p> <p>Oppaler/eggprodusent skal ved forekomst av blodmidd informere eggprodusenten/eggpakkeriet så raskt som mulig. Det skal i samråd med besetningens veterinær eller varemottakerens fagkonsulent, iverksettes tiltak for å redusere antall midd til et minimum for å hindre spredning av smitte.</p>			
<p>9.10.6 Sikrer praksis at oppaler informerer eggprodusent tidligst mulig ved forekomst av blodmidd?</p>			
<p>9.10.7 Sikrer praksis at eggprodusentene senest ei uke før innsetting får nødvendig anbefaling fra oppaler om hvordan forholdene skal legges til rette for å gjøre overgangen gunstig for unghønene?</p> <p>Et godt oppal er viktig for å beholde helse og utholdenhet hos verpehønene gjennom hele produksjonsperioden. Riktig vektutvikling hos livkyllingen er sentralt. Overflytting fra oppalshus til nytt miljø hos eggprodusenten kan oppleves stressende for dyra. Flytting i rimelig tid før verpingen tar til er viktig, slik at hønene får tid til å tilpasse seg nytt miljø. Oppverpingsfasen er en stor påkjenning for hønene med raskt økende hormonproduksjon og hurtig vekst av eggleggingsorganene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minst en uke før levering skal eggprodusenten motta anbefaling fra oppaler om hvordan forholdene skal legges til rette for å gjøre overgangen så gunstig som mulig for unghønene. Dette innebærer minimum informasjon om fôr og temperatur i huset i tillegg til opplysninger om eventuelle avvik utover det normale. • I salgskontrakten mellom oppaler og eggprodusent skal oppaler utstede en erklæring til eggprodusent. Erklæringen skal inneholde: «Oppaler garanterer at de x antall leverte høner har samme alder og er alet opp hos undertegnede». • Hvis oppaler ikke kan overholde erklæringen (det vil si levere suppleringshøner som ikke er fra eget oppal eller levere høner med annen alder), skal eggprodusenten informeres så tidlig som mulig. Suppleringshønene skal leveres med egen deklarasjon. 			

	Ja	Nei	IA
<p>9.10.8 Leveres unghøner med deklarasjon?</p> <p>Senest ved levering skal oppaler informere eggprodusent om følgende: Daglengde, lysstyrke, dyretype, antall dyr, klekkedato, dødelighet i oppalet, eventuell koksidiøsebehandling eller annen medisinsk behandling, utførte vaksinasjoner, salmonellaprøver i henhold til forskrift, blodmiddstatus samt gjennomsnittsvekt og flokkens jevnhet (dvs. andel innenfor $\pm 10\%$ av gjennomsnittsvekten) i aldersperiodene 4-8 uker og 13-16 uker.</p> <p>Lover og forskrifter: - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om sertifisering av fjørfevirksomheter</p>			
<p>9.11 SLAKTEKYLLINGPRODUKSJON</p> <p>Gå til punkt 9.12 dersom du ikke har slaktekyllingproduksjon.</p>			
<p>9.11.1 Har dyreholder gjennomgått kurs i dyrevelferd for slaktekyllingproduksjonen?</p> <p>Dyreholder som har slaktekylling skal ha gjennomgått kurs i dyrevelferd for denne driftsformen.</p> <p>Innholdet i kurset skal dekke kravene i <i>forskrift om hold av høns og kalkun</i>.</p> <p>Mattilsynet har godkjent Norturas Fjørfeskoole og Kjøtt- og fjørfeforskjens Landsforbund (KLF) sin <i>Kompetanseskole</i> til dette formålet.</p> <p>Mer informasjon om helse og velferd for slaktekylling finner du på animalia.no.</p>			
<p>9.11.2 Registreres nødvendige produksjonsdata i en produksjonskontroll?</p> <p>Nødvendige produksjonsdata skal kontinuerlig registreres i produksjonskontroll levert og godkjent av Nortura eller Kjøtt- og fjørfeforskjens Landsforbund (KLF).</p>			
<p>9.11.3 Er lysstyrken minst 20 lux på 80 % av dyrenes tilgjengelige areal?</p> <p>For slaktekylling skal lysstyrken målt i dyrenes øyehøyde være minst 20 lux på 80 % av dyrenes tilgjengelige areal. Lysdemping ut over dette kan bare skje etter tilråding fra veterinær.</p>			
<p>9.11.4 Sikres det at husdyr på beite ikke går inntil veggene på fjørfehuset?</p> <p>Husdyr, kjæledyr, fugler og andre ville dyr kan være friske bærere av <i>Campylobacter</i>.</p> <p>Det er derfor ikke ønskelig at husdyr på beite befinner seg nærmere fjørfehuset enn 50 meter.</p>			
<p>9.11.5 Blir dyras vektutvikling registrert?</p>			
<p>9.11.6 Blir det i de siste dagene før slakt kun benyttet fôr uten koksidiostatika?</p> <p>Dersom det fôres med fôr som inneholder koksidiostatika skal det i de siste dagene før slakt fôres med slutfôr uten koksidiostatika. Antall dager kan variere med type koksidiostatikum, se innleggsseddel. Fôres det med slutfôr fra silo, skal det være minst 2 fôrsiloer. Siloen skal være tømt før innblåsing av slutfôr. Hele fôringsanlegget inkludert dagtank, skruer, skåler og renner skal være tomme før slutfôr kjøres inn i huset. Dette er viktig for å sikre at det ikke finnes koksidiostatika i slutfôret.</p>			

	Ja	Nei	IA
<p>9.11.7 Noteres tidspunkt for start av slutføring i daglistene?</p> <p>Ved bruk av fôr med koksidiostatika skal tidspunkt for start av slutføring noteres i daglister og kunne dokumenteres.</p>			
<p>9.11.8 Blir det tatt campylobacterprøver i henhold til gjeldende retningslinjer/ regelverk?</p> <p>Alle flokker av slaktekylling som slaktes til og med 50 dagers alder, skal undersøkes for <i>Campylobacter</i> før slakting i henhold til <i>Handlingsplanen mot Campylobacter</i>. Slaktekyllingprodusenten tar prøver i besetningen maksimalt 4 dager før slakting. Resultatet av prøven skal foreligge før slakting. Ved prøvetaking benyttes svaberpinner.</p>			
<p>9.11.9 Er det gjennomført 2 helseovervåkingsbesøk av veterinær i løpet av de siste 12 månedene?</p> <p>Alle kalkun- og slaktekyllingprodusenter som deltar i Dyrevelferdsprogram kalkun eller slaktekylling skal ha helseovervåkingsbesøk utført av veterinær 2 ganger hvert år. Veterinæren skal journalføre besøkene i HelseFjørfe. Produsentene kan også gå inn i HelseFjørfe og lese egen journal.</p>			
<p>9.11.10 Slaktekylling ved produksjonstetthet over 33 kg pr. m²: Foreligger det oppdatert dokumentasjon som beskriver hus og utstyr i detalj?</p> <p><i>Slaktekylling, dersom det skal produseres med tetthet over 33 kg pr. m²: Produsenten plikter da til enhver tid å ha for hånden oppdatert dokumentasjon som beskriver hus og utstyr i detalj; Husplan med størrelsen på tilgjengelig areal for dyra, type strø, ventilasjonsplan med styringsverdier og tekniske opplysninger, fôrings- og vanningsanlegg, alarm- og backupsystemer.</i></p> <p>Teknisk inspeksjon av ventilasjons- og alarmanlegg skal dokumenteres.</p>			
<p>9.11.11 Slaktekylling ved dyretetthet over 33 kg pr. m²: Sikres overholdelse av krav til NH₃, CO₂, temperatur og luftfuktighet?</p> <p><i>Ved oppdrett av slaktekylling med tetthet over 33 kg pr. m² gjelder følgende krav:</i></p> <p>Den ansvarlige for dyreholdet skal forsikre seg om at hvert hus er utstyrt med ventilasjonsanlegg og varme- eller kjølesystem om nødvendig. Dette skal sikre at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsentrasjonen av ammoniakk (NH₃) ikke overstiger 20 ppm og konsentrasjonen av karbondioksid (CO₂) ikke overstiger 3000 ppm målt i høyde med kyllingenes hode • temperaturen i dyrerommet ikke overstiger utetemperaturen med mer enn 3 °C når utetemperaturen målt i skyggen er mer enn 30 °C • gjennomsnittlig relativ fuktighet målt inne i husdyrrommet gjennom 48 timer ikke overstiger 70 % når utetemperaturen er under 10 °C <p>Riktige gasskonsentrasjoner kan sikres ved at man har et korrekt dimensjonert ventilasjonsanlegg, som i tillegg vedlikeholdes og driftes som det skal. Det er fornuftig å foreta kontrollmålinger iblant, dette for å sjekke at dimensjonering og innstilling av ventilasjonsanlegget sikrer riktig luftkvalitet. En vedlikeholdsavtale med leverandør av ventilasjonsanlegg kan være fornuftig.</p> <p>Lover og forskrifter: - Forskrift om hold av høns og kalkun</p>			

	Ja	Nei	IA
9.12 KALKUNPRODUKSJON			
Gå til punkt 9.13 dersom du ikke har kalkunproduksjon.			
9.12.1 Registreres nødvendige produksjonsdata i en produksjonskontroll?			
Nødvendige produksjonsdata skal kontinuerlig registreres i produksjonskontroll levert og godkjent av Nortura eller Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF).			
9.12.2 Sikres det at husdyr på beite ikke går inntil veggene på fjørfehuset?			
Husdyr, kjæledyr, fugler og andre ville dyr kan være friske bærere av <i>Campylobacter</i> . Det er derfor ikke ønskelig at husdyr på beite befinner seg nærmere fjørfehuset enn 50 meter.			
9.12.3 Blir dyras vektutvikling registrert?			
9.12.4 Blir det i de siste dagene før slaktning kun benyttet fôr uten koksidiostatika?			
Dersom det føres med fôr som inneholder koksidiostatika skal det i de siste dagene før slaktning føres med slutfôr uten koksidiostatika. Antall dager kan variere med type koksidiostatikum, se innleggsseddel. Føres det med slutfôr fra silo, skal det være minst 2 førsiloer. Siloen skal være tømt før innblåsing av slutfôr. Hele fôringsanlegget inkludert dagtank, skruer, skåler og renner skal være tomme før slutfôr kjøres inn i huset. Dette er viktig for å sikre at det ikke finnes koksidiostatika i slutfôret.			
9.12.5 Noteres tidspunkt for start av slutfôring i daglistene?			
Ved bruk av fôr med koksidiostatika skal tidspunkt for start av slutfôring noteres i daglister og kunne dokumenteres.			
9.12.6 Er det gjennomført 2 helseovervåkingsbesøk av veterinær i løpet av de siste 12 månedene?			
Alle kalkun- og slaktekyllingprodusenter som deltar i <i>Dyrevelferdsprogram kalkun eller slaktekylling</i> skal ha helseovervåkingsbesøk utført av veterinær 2 ganger hvert år. Veterinæren skal journalføre besøkene i HelseFjørfe. Produsentene kan også gå inn i HelseFjørfe og lese egen journal. Lover og forskrifter: - Forskrift om hold av høns og kalkun			
9.13 ALARMSYSTEM, NØDLØSNINGER OG BRANNVERN			
9.13.1 Har fjørfehuset alarm som varsler strømbrudd og for høy eller for lav temperatur?			
Med mange dyr i huset på en varm sommerdag kan et strømbrudd få fatale konsekvenser. En fungerende alarm som jevnlig funksjonstestes er en forutsetning for å hindre slike uhell. Alarmsystemet skal være slik at alarmen kan oppfattes av personer som vet hvilke tiltak som skal iverksettes.			
9.13.2 Blir alarmen kontrollert etter behov og minst en gang i uka?			
Se veiledning i punkt 9.13.1.			

	Ja	Nei	IA
<p>9.13.3 Slaktekylling, kalkun og oppal av unghøner: Finnes det plan for funksjonstesting av nødstrømsaggregat?</p> <p>Det meste i et moderne fjørfehus er avhengig av strøm. Strømbrydd vil være en kritisk situasjon som krever nødaggregat. For å sikre at dette starter med en gang, må aggregatet testes jevnlig.</p> <p><i>Forskrift om hold av høns og kalkun sier bl.a. at: Alle tekniske innretninger som har betydning for dyras velferd skal kontrolleres minst en gang daglig. Oppdages feil eller mangler skal disse straks rettes. Hvis dette ikke er mulig, skal nødvendige tiltak iverksettes for å beskytte dyra inntil utbedringer er foretatt. Dersom driften er avhengig av strøm for å ivareta dyras behov på en forsvarlig måte, skal det være tilgang på strømaggregat ved strømbrydd.</i></p>			
<p>9.13.4 Finnes det rutiner som sikrer at dyras behov ivaretas ved strømbrydd og ved stopp i ordinær vanntilførsel?</p> <p>Ved strømbrydd eller stopp i vanntilførsel har man kort tid på seg til å sikre at dyras behov blir ivaretatt. Det er derfor viktig å ha tenkt gjennom på forhånd hvordan man vil løse situasjonen dersom vannforsyningen blir borte.</p> <p>Lover og forskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lov om dyrevelferd - Forskrift om hold av høns og kalkun - Forskrift om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften) - Forskrift om velferd for produksjonsdyr 			

